

بدهی‌ها و تعهدات

اهداف مطالعه: هنر جویان پس از مطالعه این فصل باید بتوانند:

- ۱ بدهی‌ها و تعهدات را تعریف کنید.
- ۲ نحوه طبقه‌بندی بدهی‌ها را تشریح کنید.
- ۳ چگونگی شناسایی بدهی‌ها را توضیح دهید.
- ۴ نحوه گزارش بدهی‌های جاری را در ترازنامه توضیح دهید.
- ۵ انواع بدهی‌های بلندمدت را بیان کنید.
- ۶ حسابداری و محاسبات اوراق مشارکت را توضیح دهید.
- ۷ حسابداری تسهیلات و اسناد پرداختی بلندمدت را توضیح دهید.
- ۸ نحوه ارائه بدهی‌های بلندمدت را در ترازنامه تشریح کنید.

مروری بر فصل

بدهی‌ها تشکیل‌دهنده یکی از سه عنصر معادله اساسی حسابداری هستند. از این رو، نحوه حسابداری و افشای صحیح این اقلام از ترازنامه، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در حالی که سهم بدهی‌ها در تأمین مالی دارایی‌های بسیاری از شرکت‌ها، بیش از بخش حقوق صاحبان سرمایه است، بر اهمیت شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت صحیح بدهی‌ها افزوده می‌شود. همانند دارایی‌ها، بخش بدهی‌های ترازنامه نیز از اقلام متعدد و با ویژگی‌های متفاوتی تشکیل شده است. هم‌چنین، بدهی‌ها نیز به دو گروه کلی بدهی‌های جاری و بدهی‌های بلندمدت طبقه‌بندی می‌شوند. آگاهی از این نکته که بسیاری از بدهی‌ها در سمت چپ ترازنامه، قریه دارایی‌ها در سمت راست ترازنامه می‌باشند، باعث می‌شود بر جذابیت مطالعه این اقلام مهم ترازنامه افزوده شود و به یادگیری نحوه عمل حسابداری کمک خواهد کرد. برای مثال، حساب‌های پرداختی تجاری قریه کاملی از حساب‌های دریافتی تجاری می‌باشند و از خرید نسبه کالا و خدمات ایجاد می‌شوند. به عنوان مثالی دیگر، پیش دریافت درآمد، قریه پیش پرداخت هزینه است و از دریافت زود هنگام وجه خدمات ارائه نشده ایجاد می‌شود. در این فصل به نحوه عمل حسابداری در مواجهه با بدهی‌ها و تعهدات خواهیم پرداخت. ساختار و محتوای فصل به صورت زیر است:

بدهی‌ها

هدف مطالعه ۱

بدهی‌ها و تعهدات را تعریف کنید.

پاسخ به سؤال «بدهی چیست؟» ساده نیست. نخستین گام در تعریف بدهی، آشنایی

با تعریف دارایی است. ساده‌ترین و در عین حال کاربردی‌ترین تعریف از یک دارایی آن است که بگوییم، **دارایی‌ها** منافع اقتصادی آتی هستند. هر چیزی که برای یک واحد تجاری دارای منافع اقتصادی آتی باشد، می‌تواند جزء دارایی‌های آن واحد تجاری تلقی شود. با این تعریف از دارایی، می‌توان بدهی را به سادگی به صورت زیر تعریف کرد: **بدهی، تعهد واحد تجاری مبنی بر خروج دارایی‌ها (منافع اقتصادی آتی) است.** راه دیگر تعریف بدهی آن است که گفته شود، بدهی عبارت است از ادعای **بستانکاران (طلبکاران) واحد تجاری نسبت به دارایی‌های شرکت.** برای تفکیک یک بدهی از سایر عناصر صورت‌های مالی، به ویژه حقوق صاحبان سرمایه، سه شرط وجود دارد:

- ۱ در زمان کنونی، تعهدی مبنی بر انتقال (خروج) دارایی‌ها از واحد تجاری به بستانکاران در آینده وجود داشته باشد.

- ۲ واحد تجاری ملزم باشد به تعهد خود عمل کند.
- ۳ معامله یا رویدادی که باعث ایجاد تعهد می‌شود، رخ داده باشد.

تعهدات

آنچه از تعریف بدهی برمی‌آید آن است که بدهی، یک تعهد غیرقابل اجتناب است. **تعهدات** خود به سه دسته طبقه‌بندی می‌شوند:

- ۱ **تعهدات قانونی.** تسویه (پرداخت) بدهی‌های ناشی از این گونه تعهدات از نظر قانون الزامی است. برای مثال پرداخت مالیات بر درآمد از نظر قانون، الزامی است. یک شرکت تا زمانی که مالیات بر درآمد خود را پرداخت نکرده است، در ترازنامه خود یک بدهی قانونی تحت عنوان مالیات پرداختنی شناسایی می‌کند.
- ۲ **تعهدات قراردادی.** تعهدات قراردادی موجب ایجاد بدهی‌های قراردادی می‌شوند. برای مثال، انعقاد قرارداد فروش کالا به مشتری و اخذ پیش‌دریافت فروش از مشتری، باعث می‌شود، شرکت یک بدهی ناشی از تعهدات قراردادی با نام پیش‌دریافت فروش در دفاتر خود شناسایی کند.

- ۳ **تعهدات عرفی-اخلاقی.** بر خلاف بدهی‌های ناشی از تعهدات قانونی و قراردادی که در آن مدارکی مبنی بر وجود تعهد، حضور دارد، بدهی‌های ناشی از تعهدات عرفی-اخلاقی براساس روابط غیررسمی (نانوشته) در فعالیت‌های تجاری ایجاد می‌شوند. برای مثال، هنگامی که شرکتی کالاهایی را به صورت نسبه خریداری می‌کند و در قبال آن چک یا سفته صادر نمی‌کند، یک تعهد (بدهی) عرفی-اخلاقی ایجاد کرده است.

طبقه‌بندی بدهی‌ها

هدف مطالعه ۲

نحوه طبقه‌بندی بدهی‌ها را تشریح کنید.

یکی دیگر از ویژگی‌های بدهی که در تعریف بدهی نیز بیان می‌شود، این است که

بدهی‌ها در آینده تسویه (پرداخت) می‌شوند. بنابراین، **تاریخ پرداخت بدهی** یکی از خصوصیات مهم بدهی است. برخی از بدهی‌ها باید در مدت زمان

پیش دریافت درآمد، مالیات پرداختنی (ذخیره مالیات)، حقوق و دست‌مزد پرداختنی و سود تضمین شده پرداختنی.

حساب‌های پرداختنی تجاری

حساب‌های پرداختنی تجاری، از خرید کالا یا دریافت خدمات به صورت نسبه ایجاد می‌شوند. یکی از ویژگی‌های حساب‌های پرداختنی تجاری آن است که شرکت در قبال کالای خریداری شده، **سند بدهی**، مانند چک یا سفته، به فروشنده ارائه نمی‌دهند. این گونه بدهی‌ها را **بدهی‌های دفتری** نیز می‌نامند. زیرا فقط در دفاتر حسابداری خریدار و فروشنده ثبت می‌شوند. ویژگی دیگر حساب‌های پرداختنی تجاری، آن است که این بدهی‌ها ظرف یک سال از تاریخ ترانزانه تسویه خواهند شد. بنابراین در گروه بدهی‌های جاری نشان داده می‌شوند.

برای تشریح نحوه حسابداری حساب‌های پرداختنی تجاری، فرض کنید، **شرکت بازرگانی صدر**، در تاریخ ۱۳۹۰ خرداد کالاهایی به ارزش ۱۰ میلیون ریال را به صورت نسبه از شرکت مازندران خریداری کرد. این رویداد مالی سبب می‌شود، یک بدهی به مبلغ ۱۰ میلیون ریال برای شرکت صدر ایجاد شود. حسابداری شرکت صدر، این رویداد را به صورت زیر در دفتر روزنامه ثبت می‌کند:

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	موجودی کالا	۱ خرداد
		حساب‌های پرداختنی تجاری	
		(ثبت خرید نسبه کالا از شرکت مازندران)	

این رویداد مالی معادله اساسی حسابداری را به صورت زیر تحت تأثیر قرار می‌دهد.

دارایی‌ها	=	بدهی‌ها	+	حقوق صاحبان سرمایه
موجودی کالا:		+۱۰,۰۰۰,۰۰۰		+۱۰,۰۰۰,۰۰۰
		حساب‌های پرداختنی تجاری:		

کوتاهی تسویه شوند. بنابراین در آینده‌ای نه چندان دور، بخشی از دارایی‌های شرکت برای تسویه این بدهی‌ها از شرکت خارج می‌شوند. برخی دیگر از بدهی‌ها، در فاصله زمانی طولانی‌تر تسویه می‌شوند. بنابراین، در دوره جاری، مقدار دارایی‌های شرکت را چندان تحت تأثیر قرار نمی‌دهند. با توجه به این مطلب، تفکیک و طبقه‌بندی بدهی‌ها برای واحدهای تجاری اهمیت زیادی دارد. به طور کلی بدهی‌ها به دو دسته طبقه‌بندی می‌شوند: (۱) بدهی‌های جاری و (۲) بدهی‌های غیر جاری و بلندمدت

بدهی‌های جاری

هدف مطالعه ۳

چگونگی شناسایی بدهی‌ها را توضیح دهید.

بدهی جاری، تعهدی است که دارای دو خصوصیت کلیدی است: (۱) شرکت این بدهی را ظرف یک سال یا یک چرخه عملیاتی، هر کدام طولانی‌تر است، تسویه می‌کند و (۲) شرکت به طور منطقی انتظار دارد این بدهی‌ها را از طریق دارایی‌های جاری خود و یا از طریق ایجاد یک بدهی جاری دیگر، تسویه کند. بدهی‌هایی که هر دو خصوصیت فوق را به صورت هم‌زمان نداشته باشند، به عنوان **بدهی‌های غیر جاری (بلندمدت)** طبقه‌بندی می‌شوند.

گروه بدهی‌های جاری اغلب شامل اقلام زیر است: اسناد پرداختنی تجاری، حساب‌های پرداختنی تجاری،

اسناد پرداختی تجاری

پرداختی برای معاملات با سررسید طولانی تر استفاده می‌شود. برای مثال، حساب‌های پرداختی تجاری اغلب برای خریدهایی استفاده می‌شود که ظرف ۳۰ تا ۶۰ روز باید بهای کالای خریداری شده پرداخت شود. اما از اسناد پرداختی در آن دسته از معاملات تجاری استفاده می‌شود که مهلت تسویه طولانی تر از ۶۰ روز پس از تاریخ انجام معامله است. ویژگی مدت دار بودن معاملاتی که از طریق اسناد پرداختی تسویه می‌شود، باعث می‌شود، موضوع سود تضمین شده در رابطه با اسناد پرداختی مطرح شود. برای مثال، فرض کنید در تاریخ ۱۵ خرداد شرکت صدر با شرکت خزر توافق نماید بدهی خود را از طریق یک فقره سفته بدون سود تضمین شده، به تاریخ سررسید ۱۵ شهریور، تسویه نماید. با فرض نرخ سود تضمین شده ۱۶ درصد، رویداد فوق از طریق آرتیکل زیر در دفاتر شرکت صدر ثبت می‌شود.

شرکت‌ها آن دسته از تعهدات خود را که در ازای آن یک سند بدهی به بستانکار ارائه داده‌اند، تحت عنوان **اسناد پرداختی** ثبت می‌کنند. اگر این سند بدهی در ازاء خرید کالا یا دریافت خدمات صادر شده باشد، **اسناد پرداختی تجاری** نامیده می‌شود. هنگامی که یک سند بدهی، ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه سررسید می‌شود، این بدهی در گروه بدهی‌های جاری طبقه‌بندی می‌شود. تفاوت اسناد پرداختی و حساب‌های پرداختی آن است که اسناد پرداختی برای بستانکار، ضمانت قانونی قوی‌تری مبنی بر وصول مطالبات فراهم می‌آورد. از این رو، در مبادلات تجاری استفاده از اسناد بدهی نسبت به حساب‌های دفتری متداول تر است. تفاوت دیگر اسناد پرداختی با حساب‌های پرداختی در آن است که معمولاً حساب‌های پرداختی ظرف مدت زمان کوتاه‌تری تسویه می‌شود و از اسناد

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	حساب‌های پرداختی تجاری	۱۵ خرداد
۴۰۰,۰۰۰*	کسر اسناد پرداختی	
۱۰,۴۰۰,۰۰۰**	اسناد پرداختی تجاری	
	(تسویه حساب‌های پرداختی از طریق اسناد پرداختی)	

مدت سند بدهی × نرخ سالانه سود تضمین شده × ارزش اسمی بدهی = سود تضمین شده *

$$۱۰,۰۰۰,۰۰۰ \times \frac{۱۶}{۱۰۰} \times \frac{۳}{۱۲} = \text{ریال } ۴۰۰,۰۰۰$$

سود تضمین شده + ارزش اسمی بدهی = مبلغ سند پرداختی **

$$۱۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۴۰۰,۰۰۰ = \text{ریال } ۱۰,۴۰۰,۰۰۰$$

پرداختی نوشته شده و از آن کسر می‌شود تا خالص اسناد پرداختی محاسبه شود. از آنجا که در تاریخ ایجاد

کسر اسناد پرداختی، یک حساب کاهنده بدهی (اسناد پرداختی) است که در ترازنامه زیر اسناد

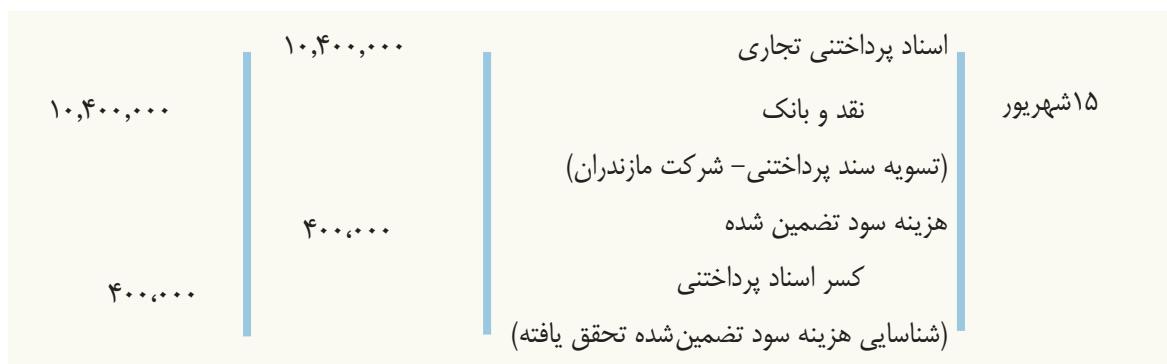
تضمین شده تحقق نیافته استفاده می شود. تصویر ۲-۸، نحوه ارائه اسناد پرداختی شرکت صدر را در تاریخ ۱۵ خرداد نمایش می دهد.

بدهی (۱۵ خرداد)، سود تضمین شده اسناد پرداختی به وقوع نه پیوسته است، اما اسناد پرداختی به مبلغ جمع اصل بدهی و سود تضمین شده صادر می شود، از حساب کسر اسناد پرداختی برای نمایش سود

شرکت صدر ترازنامه (ناقص) ۱۵ خرداد ۱۳۹۰		
۵۴,۶۸۰,۰۰۰		بدهی های جاری
	۱۰,۴۰۰,۰۰۰	حساب های پرداختی تجاری
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	اسناد پرداختی تجاری
		کسر اسناد پرداختی
۶۴,۶۸۰,۰۰۰		کل بدهی های جاری

تصویر ۲-۸ نحوه ارائه اسناد پرداختی در ترازنامه

در تاریخ ۱۵ شهریور (سررسید سند پرداختی)، با وصول سند پرداختی توسط شرکت مازندان، آرتیکل زیر در دفاتر شرکت صدر ثبت می شود.

نوع مالیات مواجه هستند؛ مالیات و عوارض بر ارزش افزوده و مالیات بر درآمد. بسیاری از کالاهایی که خریداری می کنیم، مشمول مالیات و عوارض بر ارزش افزوده است. فروشندگان به نمایندگی از سازمان امور مالیاتی، مالیات و عوارض بر ارزش افزوده را از خریداران دریافت می کنند و به صورت دوره ای (ماهانه، فصلی یا سالانه) به حساب این سازمان واریز می نمایند.

بر اساس قوانین و مقررات مالیاتی فعلی، فروشندگان مکلفند ۱/۵ درصد مالیات بر ارزش افزوده و ۱/۵ درصد

در تاریخ ۱۵ شهریور، هم زمان با سررسید اسناد پرداختی، سود تضمین شده سه ماهه اسناد پرداختی تحقق می یابد. در نتیجه، شرکت صدر باید از یک سو، هزینه سود تضمین شده را شناسایی نماید و از سوی دیگر، مانده بدهی را در دفاتر خود تعدیل نماید. این عمل از طریق بدهکار کردن هزینه سود تضمین شده و بستانکار کردن حساب کسر اسناد پرداختی صورت می گیرد، که نحوه انجام آن در آرتیکل فوق، نشان داده شده است.

مالیات پرداختی

شرکت های بازرگانی در فرایندهای تجاری با دو

کنید شرکت بازرگانی صدر مقداری از کالای خود به ارزش ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به انضمام ۳ درصد مالیات و عوارض بر ارزش افزوده را به فروش رسانده است. این رویداد به نحو زیر در دفاتر شرکت ثبت می‌شود:

عوارض بر ارزش افزوده را نسبت به مبلغ فروش، از خریداران دریافت نمایند و وجه مزبور را پس از کسر مبالغ پرداختنی در زمان خرید کالا، به حساب مربوطه، نزد سازمان امور مالیاتی واریز نمایند. برای مثال، فرض

۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰*	نقد و بانک
۳۰۰,۰۰۰*		درآمد فروش
۳۰۰,۰۰۰*		مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی
		عوارض بر ارزش افزوده پرداختنی
		(ثبت فروش کالا به همراه مالیات و عوارض بر ارزش افزوده)

۱/۵٪ × قیمت فروش کالا = مالیات و عوارض بر ارزش افزوده *

$$20,000,000 \times \frac{1/5}{100} = 300,000 \text{ ریال}$$

مالیات بر ارزش افزوده + عوارض بر ارزش افزوده + قیمت فروش کالا = وجه دریافتی از خریدار*

$$20,000,000 + 300,000 + 300,000 = 20,600,000 \text{ ریال}$$

مربوطه نزد سازمان امور مالیاتی واریز نشده است، یک بدهی تحت عنوان مالیات بر درآمد پرداختنی در دفاتر شرکت شناسایی خواهد شد. برای مثال، فرض کنید در پایان اسفند ۱۳۹۰، شرکت بازرگانی صدر سود مشمول مالیات خود را ۲۰۰ میلیون ریال تعیین کرده است. با فرض نرخ مالیات بر درآمد ۱۰ درصد، حسابدار شرکت آرتیکل زیر را در دفاتر ثبت خواهد کرد.

حسابداران اغلب وجوه دریافتی بابت مالیات و عوارض بر ارزش افزوده را در حساب مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی ثبت می‌کنند.

دومین نوع بدهی مالیاتی شرکت‌ها، مالیات بر درآمد پرداختنی است. در پایان دوره مالی، شرکت‌ها پس از اندازه‌گیری سود مشمول مالیات، باید اظهارنامه مالیاتی را تکمیل و **مالیات بر درآمد** خود را اندازه‌گیری و شناسایی نمایند. تا زمانی که مالیات بر درآمد به حساب

۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	خلاصه سود و زیان
		مالیات بر درآمد پرداختنی
		(ثبت مالیات بر عملکرد سال ۱۳۹۰)
		۲۹ اسفند

نرخ مالیات بر درآمد × سود مشمول مالیات = مالیات بر عملکرد

$$200,000,000 \times \frac{10}{100} = 20,000,000 \text{ ریال}$$

همان گونه که پیش از این بیان شد، شرکت ها باید ظرف مهلت قانونی مقرر، بدهی های مالیاتی خود را تسویه نمایند. شرکت صدر ظرف مهلت قانونی

مقرر باید بدهی مربوط به مالیات بر عملکرد خود را پرداخت نماید. در آن زمان، شرکت صدر از طریق آرتیکل زیر تسویه بدهی مزبور را ثبت خواهد کرد.

تاریخ	وجه نقد	مالیات بر درآمد پرداختنی
	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
(ثبت تسویه بدهی مربوط به مالیات بر عملکرد سال ۱۳۹۰)		

پیش دریافت درآمد

یک شرکت بیمه، مانند بیمه آسیا، در زمان انعقاد قراردادهای پوشش بیمه ای، مبلغ حق بیمه را از مشتریان خود دریافت می نماید. هم چنین شرکت های هواپیمایی وجه بلیت های خود را مدتی قبل از ارائه خدمات پرواز از مشتریان دریافت می نمایند. هر دوی این شرکت ها از طریق این نوع معاملات، پیش دریافت درآمد کسب کرده اند. **پیش دریافت درآمد**، نشان دهنده درآمدهایی است که وجه مربوط به آن دریافت شده، اما کالا یا خدماتی به مشتریان ارائه نشده است. از آن جا که در این نوع معاملات فرایند کسب درآمد کامل نشده است، شرکت ها وجوه دریافتی را به عنوان یک بدهی، در حساب پیش دریافت درآمد ثبت می کنند. زمانی که کالا یا خدمات مربوط به وجه دریافت شده به مشتریان ارائه گردید، حساب پیش دریافت درآمد از

دفاتر خارج شده و حساب درآمد شناسایی می شود. به این ترتیب حسابداری پیش دریافت درآمد در بردارنده دو مرحله جداگانه است:

۱ هنگامی که شرکت وجه پیش دریافت درآمد را دریافت می کند، حساب وجه نقد خود را بدهکار و یک حساب بدهی جاری با عنوان پیش دریافت درآمد را بستانکار می کند.

۲ هنگامی که فرایند کسب درآمد کامل شد (کالا یا خدمات به مشتری ارائه شد) حساب پیش دریافت درآمد بدهکار و حساب درآمد بستانکار می شود.

برای مثال، فرض کنید که شرکت **بیمه البرز** در تاریخ ۱ تیر ۱۳۹۰، بابت ارائه خدمات پوشش بیمه آتش سوزی، مبلغ ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال از مشتری خود دریافت کرده است. آرتیکل زیر بابت دریافت پیش دریافت درآمد در دفاتر شرکت بیمه البرز ثبت می شود.

۱ تیر	پیش دریافت درآمد	نقد و بانک
	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰
(ثبت پیش دریافت درآمد)		

در تاریخ ۱ تیر، فرایند کسب درآمد برای شرکت بیمه البرز کامل نشده است. زیرا، در این تاریخ بابت پوشش خطر آتش سوزی خدماتی به مشتری خود ارائه نداده است. در تاریخ ۳۰ آذر، با طی شدن دوره زمانی مربوط

به قرارداد بیمه، فرایند کسب درآمد برای شرکت بیمه البرز کامل شده است. بنابراین، شرکت البرز درآمد حاصل از ارائه خدمات را شناسایی می کند و بدهی پیش دریافت درآمد را از دفاتر خود خارج می کند.

۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	پیش دریافت درآمد	۳۰ آذر
		درآمد ارائه خدمات بیمه‌ای	
		(شناسایی درآمد و حذف حساب پیش دریافت)	

صدر وامی ۵ ساله به مبلغ ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال در ابتدای سال ۱۳۹۰ دریافت کرده است. شرکت صدر باید از ابتدای سال بعد هر ساله مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال از این وام را تسویه نماید. بنابراین، شرکت صدر در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، هنگام تهیه ترازنامه مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ از این وام را در گروه بدهی‌های جاری تحت عنوان **حصه جاری بدهی‌های بلندمدت** گزارش می‌کند. ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهی باقی مانده از این وام تحت سرفصل بدهی‌های بلندمدت گزارش می‌شود.

حصه جاری بدهی‌های بلندمدت

همان‌گونه که پیش از این بیان شد، بدهی‌هایی که ظرف یک سال پس از تاریخ ترازنامه تسویه می‌شوند، باید در بخش بدهی‌های جاری، طبقه‌بندی و گزارش شوند. بنابراین، آن قسمت از بدهی‌های بلندمدتی که در دوره مالی بعدی سررسید خواهند شد، در تاریخ ترازنامه باید به عنوان بدهی‌های جاری طبقه‌بندی شوند. **حصه جاری بدهی‌های بلندمدت**، به تمام یا بخشی از بدهی‌های بلندمدت اشاره دارد که در دوره مالی بعدی سررسید خواهند شد. برای مثال، فرض کنید شرکت

شرکت صدر	
ترازنامه	
۲۹ اسفند ۱۳۹۰	
بدهی‌ها	
۳۴,۴۵۰,۰۰۰	بدهی‌های جاری
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	حساب‌های پرداختی تجاری
<u>۱۰,۰۰۰,۰۰۰</u>	اسناد پرداختی تجاری
۶۴,۴۵۰,۰۰۰	حصه جاری بدهی‌های بلندمدت
	کل بدهی‌های جاری
۴۰,۰۰۰,۰۰۰	بدهی‌های غیر جاری
	تسهیلات مالی دریافتی بلندمدت

تصویر ۳-۸ نحوه ارائه حصه جاری بدهی‌های بلندمدت

مثال!

به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف. اگر شرکت سرخس در تاریخ ۱ آذر ۱۳۹۰، در قبال صدور سفته‌ای ۶ ماهه با نرخ سود تضمین شده ۱۲ درصد، مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال وام دریافت کند، تا تاریخ ۲۹ اسفند، چه مبلغی بابت هزینه سود تضمین شده تحقق یافته است؟ آرتیکل‌های لازم در تاریخ ۱ آذر ۱۳۹۰، ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ و ۱ خرداد ۱۳۹۱ را ارائه کنید.

ب. اگر قیمت کالایی ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال و نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۳ درصد باشد، وجه دریافتی از مشتری چه مبلغی

است؟ مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی چه مبلغی خواهد شد؟ آرتیکل ثبت فروش را ارائه کنید.
 ج. اگر در تاریخ ۱ بهمن ۱۳۹۰، مبلغ ۱۵۰ میلیون ریال بابت اجاره ۳ ماه آینده ساختمانی دریافت شود، مبلغ درآمد تحقق یافته و پیش دریافت درآمد در تاریخ ۲۹ اسفند، چه مبلغی خواهد بود؟ آرتیکل های مربوط به این رویداد را در تاریخ های ۱ بهمن ۱۳۹۰، ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ و ۱ اردیبهشت ۱۳۹۱، ارائه کنید.

پاسخ:

(الف) $۲۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \times \frac{۱۲}{۱۰۰} \times \frac{۴}{۱۲}$ = هزینه تحقق یافته سود تضمین شده

۱۳۹۰	وجه نقد	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱ آذر	اسناد پرداختنی (ثبت دریافت وام در قبال صدور سفته)		

۲۹ اسفند	هزینه سود تضمین شده سود تضمین شده پرداختنی (ثبت شناسایی سود تضمین شده تحقق یافته)	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
----------	---	------------	------------

۱۳۹۱	سود تضمین شده پرداختنی	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۱ خرداد	هزینه سود تضمین شده	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	
	اسناد پرداختنی	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	
	وجه نقد (ثبت تسویه وام و سود تضمین شده)		

* $۱۰,۰۰۰,۰۰۰ = \frac{۲}{۱۲} \times ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۲\%$ = هزینه تحقق یافته سود تضمین شده برای ۲ ماه باقی مانده

(ب) $۱,۰۳۰,۰۰۰ \text{ ریال} = (۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۳\%) + ۱,۰۰۰,۰۰۰$ = وجه دریافتی از مشتری
 $۳۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۳\%$ = مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی

۱۳۹۰	وجه نقد	۱,۰۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۱ خرداد	مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی فروش کالا (فروش کالا به همراه مالیات بر ارزش افزوده)		۱,۰۰۰,۰۰۰

(ج) $۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰ \times \frac{۲}{۳}$ = درآمد تحقق یافته اجاره
 $۵۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰$ = پیش دریافت درآمد

۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد پیش دریافت اجاره (ثبت وصول پیش دریافت اجاره)	۱۳۹۰ ۱ بهمن
۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش دریافت اجاره درآمد اجاره (ثبت شناسایی درآمد اجاره تحقق یافته)	۲۹ اسفند
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش دریافت اجاره درآمد اجاره (ثبت شناسایی درآمد اجاره تحقق یافته)	۱ اردیبهشت

ارائه بدهی های جاری در صورت های مالی

وجود دارد. یک روش متداول برای ارائه بدهی های جاری، فهرست کردن آن ها، به ترتیب مبلغ هر گروه از بدهی های جاری است. به این ترتیب، ابتدا بدهی های جاری با مبلغ بزرگ تر ارائه می شوند. هم چنین، برخی شرکت ها صرف نظر از مبلغ بدهی یا تاریخ سررسید، بدهی های جاری را براساس انعطاف پذیری شرکت در پرداخت بدهی ارائه می کنند. در نتیجه این روش، مالیات پرداختی را به عنوان نخستین گروه بدهی های جاری گزارش می کنند. پس از آن اسناد پرداختی (از جمله حصه جاری بدهی های بلندمدت) و در نهایت حساب های پرداختی و پیش دریافت درآمد ارائه می شوند. در ترازنامه نمونه زیر، بدهی های جاری به ترتیب انعطاف پذیری شرکت در پرداخت بدهی، ارائه شده است.

بدهی های جاری، نخستین اقلامی

هستند که در ترازنامه تحت سرفصل بدهی ها، ارائه می شوند. هر گروه

اصلی از بدهی های جاری باید به صورت جداگانه ارائه شود. علاوه بر آن شرکت ها باید محدودیت های بااهمیت مربوط به بدهی های خود، از جمله اسناد پرداختی را به همراه دیگر اطلاعات کلیدی مربوط به اقلام تشکیل دهنده هر گروه از بدهی های جاری، در یادداشت های همراه صورت های مالی خود افشا کنند.

شرکت ها به ندرت بدهی های جاری خود را به ترتیب نقدینگی (سررسید) ارائه می کنند. زیرا در هر گروه از بدهی های جاری، اقلامی با سررسیدهای متفاوت وجود دارد. برای مثال، در بخش اسناد تجاری پرداختی، چک ها و سفته های با سررسیدهای متفاوت

هدف مطالعه ۴

نحوه گزارش بدهی های جاری را در ترازنامه توضیح دهید.

شرکت نمونه
ترازنامه
۲۹ اسفند ۱۳۹۰
(ارقام به میلیون ریال)

دارایی‌ها

۲۵,۴۷۷
۹,۹۹۷
۲۰,۶۵۸
۵۶,۱۳۲

دارایی‌های جاری
دارایی‌های ثابت مشهود
سایر دارایی‌های غیر جاری
کل دارایی‌ها

بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام

۵,۴۶۸
۴,۷۲۳
۳,۱۷۸
۱,۱۲۶
۱,۴۴۲
۱,۱۷۶
۵,۱۳۲
۲۲,۲۴۵
۲۵,۰۰۴
۴۷,۲۴۹
۸,۸۸۳
۵۶,۱۳۲

بدهی‌های جاری
تسهیلات دریافتی کوتاه مدت
اسناد و حساب‌های پرداختی تجاری
هزینه‌های معوق
حقوق و دست‌مزد پرداختی
پیش‌دریافت درآمد
سود سهام پرداختی
حصة جاری بدهی‌های بلندمدت
کل بدهی‌های جاری
بدهی‌های غیر جاری
کل بدهی‌ها
حقوق صاحبان سهام
کل بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام

تصویر ۴-۸ نحوه ارائه بدهی‌ها در ترازنامه

بدهی‌های بلندمدت

هدف مطالعه ۵

انواع بدهی‌های بلندمدت را بیان کنید.

بدهی بلندمدت، عبارت است

از: چشم‌پوشی از منافع اقتصادی در آینده، در نتیجه تعهدات فعلی که در طی یک سال پس از تاریخ ترازنامه پرداخت خواهند شد. اوراق مشارکت پرداختی، اسناد پرداختی بلندمدت، تسهیلات پرداختی بلندمدت، ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان و بدهی‌های مربوط به اجاره به شرط تملیک بلندمدت، نمونه‌هایی از بدهی‌های بلندمدت است.

ماهیت بدهی‌های بلندمدت (به ویژه وام‌های دریافتی بلندمدت و اوراق مشارکت پرداختی بلندمدت)، به

گونه‌ای است که پیش از ایجاد به تصویب هیئت مدیره و سهام داران نیاز دارد. معمولاً بدهی‌های بلندمدت به همراه خود، تعهدات و محدودیت‌هایی به دنبال دارند تا از منافع وام‌دهندگان و قرض‌دهندگان حمایت شود. در اغلب مواقع، توافق‌نامه‌ها یا قراردادهای مربوط به بدهی‌های بلندمدت، مواردی مانند مبلغ، نرخ سود تضمین شده، تاریخ سررسید (تسویه)، تضمین‌ها، الزامات مربوط به وجوه استهلاکی، محدودیت‌های مربوط به سرمایه در گردش و پرداخت (توزیع) سود سهام و همچنین محدودیت‌های مربوط به ایجاد بدهی‌های دیگر را در برمی‌گیرد. در چنین مواقعی،

شرکت‌ها باید این شرایط و تعهدات را در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی خود افشا کنند.

اوراق مشارکت

اوراق مشارکت، یک نوع سند پرداختی بلندمدت بهره‌دار است. شرکت‌ها برای تأمین نیازهای مالی

عمده و بلندمدت خود، باید از میان انتشار سهام جدید (تأمین مالی از طریق حقوق مالکانه) یا انتشار اوراق مشارکت (تأمین مالی از طریق بدهی) یک راه را انتخاب کنند. انتشار اوراق مشارکت سه مزیت نسبت به سهام عادی دارد که در تصویر ۵-۸ نشان داده شده است.

مزایا	تأمین مالی از طریق بدهی
۱ کنترل سهام‌داران فعلی بر شرکت تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. دارنده اوراق مشارکت دارای حق رأی نیست بنابراین سهام‌داران فعلی کنترل کامل شرکت را در اختیار خواهند داشت.	
۲ صرفه‌جویی‌های مالیاتی. سود تضمین شده اوراق مشارکت از نظر مالیاتی یک هزینه‌ی قابل قبول است و بنابراین موجب کاهش مالیات می‌شود اما سود سهام باعث کاهش مالیات نمی‌شود.	
۳ سود هر سهم کاهش نمی‌یابد. انتشار اوراق مشارکت تعداد سهام را افزایش نمی‌دهد و در مقایسه با انتشار سهام جدید، سود هر سهم بالاتری ایجاد می‌کند.	

تصویر ۵-۸ مزایای تأمین مالی از طریق بدهی

اوراق مشارکت تضمین شده در مقابل اوراق مشارکت بدون تضمین

اوراق مشارکت تضمین شده، اوراق مشارکتی است که دارایی یا دارایی‌های خاصی از ناشر اوراق (شرکت منتشرکننده) به عنوان وثیقه بازپرداخت این اوراق قرار گرفته است، یا یک مرجع معتبر (مانند دولت، بانک یا سازمان دولتی) بازپرداخت اوراق را تضمین کرده است. اوراق مشارکتی که تضمین (وثیقه) بازپرداخت آن، املاک یا مستغلات است را اصطلاحاً **اوراق رهنی** می‌نامند. **اوراق مشارکت بدون تضمین**، تنها بر پایه اعتبار ضمنی صادرکننده منتشر می‌شود.

اوراق مشارکت یک مرحله‌ای در مقابل اوراق مشارکت سریال

اوراق مشارکتی که سررسید آن در یک تاریخ معین است و در این تاریخ تمامی اوراق بازخرید می‌شود،

یکی از معایب استفاده از اوراق مشارکت آن است که شرکت باید در فواصل زمانی مرتب، سود تضمین شده اوراق منتشر شده را پرداخت نماید. هم‌چنین شرکت باید اصل اوراق را در تاریخ معینی باز پرداخت نماید. بنابراین، اوراق مشارکت در مقایسه با انتشار سهام ریسک ورشکستگی بیش‌تری را به شرکت تحمیل می‌کند. براساس قانون تجارت ایران، تنها دولت، شرکت‌های دولتی، بانک مرکزی و شرکت‌های سهامی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مجاز به انتشار اوراق مشارکت می‌باشند.

انواع اوراق مشارکت

ممکن است اوراق مشارکت از ویژگی‌های بسیار متنوعی برخوردار باشد. بر پایه این ویژگی‌ها، انواع متفاوتی از اوراق به وجود آمده است که در این بخش برخی از آن‌ها تشریح می‌شوند.

اوراق مشارکت یک مرحله‌ای یا مقطعی نامیده می‌شود. در مقابل، هر بخش از **اوراق مشارکت سریال**، دارای تاریخ سررسید متفاوتی است. بنابراین، **اوراق مشارکت سریال دارای چندین تاریخ سررسید متفاوت است.**

اوراق مشارکت قابل تبدیل و اوراق مشارکت قابل بازخريد قبل از سررسيد

برخی اوراق مشارکت دارای این امتیاز هستند که به اختیار دارنده به سهام عادی تبدیل شوند که به آن‌ها **اوراق مشارکت قابل تبدیل**، گفته می‌شود. معمولاً شرایط تبدیل برای دارنده اوراق جذاب است. **اوراق مشارکت قابل بازخريد**، را می‌توان قبل از سررسید، به اختیار ناشر اوراق و یا دارنده اوراق، بازخريد کرد.

تشریفات انتشار اوراق مشارکت

همان‌گونه که پیش از این بیان شد، براساس قانون تجارت ایران، تنها بانک مرکزی، دولت و شرکت‌های سهامی عام پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار می‌توانند اقدام به انتشار اوراق مشارکت نمایند. قبل از انتشار اوراق مشارکت، ناشر اوراق، باید اقدامات لازم جهت اخذ مجوزهای مربوط از بانک مرکزی، هیئت مدیره و مجمع عمومی سهام‌داران و سازمان بورس اوراق بهادار (در مورد شرکت‌های سهامی) را انجام دهد. پس از اخذ مجوزهای لازم، شرکت از طریق یکی از بانک‌ها، اقدام به انتشار و فروش اوراق می‌نماید و در ازای وجوه دریافتی، اوراق مشارکت را صادر می‌کند. در این اوراق ویژگی‌های زیر تعیین شده است:

ارزش اسمی، مبلغی است که ناشر در تاریخ سررسید

باید به عنوان اصل بدهی به دارنده اوراق بازگرداند. **نرخ قراردادی (اسمی) سود تضمین‌شده**، نرخي است که برای تعیین مبلغ سود تضمین‌شده نقدي که باید به دارنده اوراق پرداخت شود، استفاده می‌شود. معمولاً این نرخ بر حسب سود تضمین‌شده ۱۲ ماه، بیان می‌شود. اما پرداخت سود تضمین‌شده ممکن است در طی سال در چند مرحله صورت گیرد. سایر شرایط و حقوق دارند، اوراق و همچنین تعهدات صادرکننده اوراق (از جمله؛ تاریخ انتشار و تاریخ سررسید اوراق، تاریخ(های) پرداخت سود تضمین‌شده) در اوراق مشارکت، درج می‌شود.

هدف مطالعه ۶

دادوستد اوراق مشارکت

حسابداری و محاسبات اوراق مشارکت را توضیح دهید.

دارنده اوراق مشارکت این فرصت را در اختیار دارد که در

هرزمان با فروش اوراق مشارکت در بورس اوراق بهادار یا استرداد اوراق به ناشر، به وجه نقد دست یابد. قیمت بازار اوراق بهادار معمولاً در قالب درصدی از ارزش اسمی اوراق بیان می‌شود. برای مثال، هنگامی که در رابطه با اوراق مشارکتی با ارزش اسمی ۱۰۰ میلیون ریال گفته می‌شود، مظنه قیمت ۹۷ درصد است به این معنی است که قیمت بازار این اوراق ۹۷ درصد ارزش اسمی است یا به عبارت دیگر قیمت بازار این اوراق ۹۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال ($۹۷\% \times ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰$) است. به‌طور مشابه هنگامی که گفته می‌شود مظنه قیمت اوراق مشارکتی با ارزش اسمی ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، $\frac{1}{3}$ ۱۰۲ درصد است، به این معنی است ارزش بازار این اوراق مشارکت $۳۰,۷۰۰,۰۰۰$ ($\frac{1}{3} \times ۱۰۲ \times ۳۰,۰۰۰,۰۰۰$) است.

تعیین ارزش اوراق مشارکت

فرض کنید اوراق مشارکت بدون سود تضمین شده‌ای با ارزش اسمی ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال وجود دارد و دارنده آن ۲۰ سال بعد ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال را دریافت خواهد کرد. در طی این بیست سال، دارنده اوراق وجه دیگری دریافت نمی‌کند. آیا شما حاضرید این اوراق را به مبلغ یک میلیون ریال خریداری کنید؟ مطمئناً پاسخ شما منفی است. زیرا حتی با عدم وجود تورم، ارزش یک میلیون ریال در زمان کنونی با یک میلیون ریال که بیست سال بعد دریافت می‌شود، برابر نیست. شما ترجیح می‌دهید یک میلیون ریال را نزد خودتان نگه دارید و آن را با یک میلیون ریال ۲۰ سال بعد معاوضه نکنید. علت این تصمیم شما، **ارزش زمانی پول** نامیده می‌شود. شما می‌توانید، یک میلیون ریالی را که در اختیار دارید، سرمایه‌گذاری کنید و از محل این سرمایه‌گذاری، سود به دست آورید. برای مثال، می‌توانید یک میلیون ریال خود را یک حساب بانکی سپرده‌گذاری بلندمدت با نرخ سود تضمین شده ۱۶ درصد، سرمایه‌گذاری کنید و سالانه ۱۶ درصد بر پول شما افزوده شود. بنابراین، بعد از گذشت ۲۰ سال، ارزش سرمایه‌گذاری شما بسیار بیش‌تر از یک میلیون ریال است. با استفاده از یک مثال ساده نحوه تعیین ارزش اوراق مشارکت را توضیح می‌دهیم. [در تمامی این فصل فرض می‌شود. تورم وجود ندارد. به هر حال اصول کلی تعیین ارزش اوراق مشارکت را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد]. فرض کنید مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال در اختیار دارید و می‌توانید این مبلغ را در یک حساب سپرده بانکی با نرخ سود ۱۰ درصد سرمایه‌گذاری کنید. بنابراین شما پس از گذشت یک سال ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال در اختیار که حاصل ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال اصل سرمایه شما، به علاوه ۱۰۰,۰۰۰ ریال (۱۰٪ × ۱,۰۰۰,۰۰۰) سود سرمایه‌گذاری است. این مثال را می‌توان به این شکل نیز بیان کرد که با فرض نرخ سود تضمین شده ۲۰ درصد، ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال یک سال دیگر، امروز، ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال می‌ارزد. به ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال، **ارزش فعلی** و ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال ارزش آتی گفته می‌شود. بنابراین می‌توان گفت از نظر شرکت صادرکننده، ارزش اوراق مشارکت عبارت است از ارزش فعلی وجوه پرداختی (اصل و سود تضمین شده) بابت این اوراق. ارزش فعلی اوراق مشارکت، مبلغی است که اوراق در بازار به فروش می‌رسد. بنابراین، ارزش اوراق مشارکت، تابعی از سه عامل که ارزش فعلی را تعیین می‌کنند: (۱) مبلغی که پرداخت (دریافت) می‌شود، (۲) مدت زمانی که طول می‌کشد این مبلغ دریافت شود و (۳) نرخ بازار سود تضمین شده.

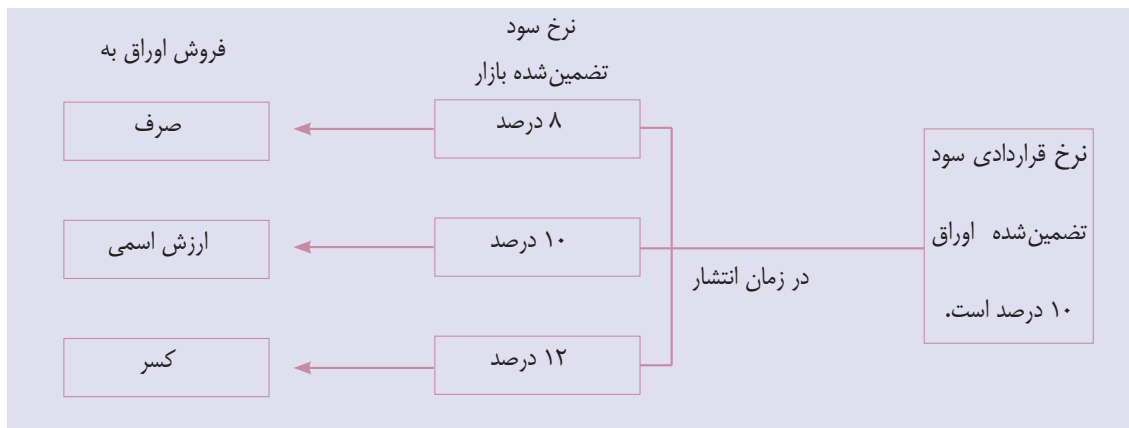
حسابداری انتشار اوراق مشارکت

اوراق و نرخ سود تضمین شده بازار ایجاد می‌شود. نرخ قراردادی سود تضمین شده، نرخ است که برای تعیین مبلغ سود پرداخت شده‌ای که شرکت باید در طی سال به دارنده اوراق پرداخت کند، به کار می‌رود. **نرخ بازار سود تضمین شده**، نرخ است که سرمایه‌گذار بابت قرض دادن پول خود به شرکت،

اوراق مشارکت ممکن است به ارزش اسمی، کمتر از ارزش اسمی (به کسر) یا بیش‌تر از ارزش اسمی (به صرف) منتشر شوند. به عبارت دیگر، ارزش بازار اوراق مشارکت ممکن است با ارزش اسمی درج شده بر روی اوراق متفاوت باشد و این اختلاف، به دلیل وجود تفاوت بین نرخ قراردادی سود تضمین شده

مطالبه می‌کند. هنگامی که این دو نرخ مساوی هستند، اوراق مشارکت به ارزش اسمی به فروش می‌رسد. اما اگر نرخ قراردادی سود تضمین شده، با نرخ بازار، متفاوت باشد، اوراق مشارکت به قیمتی متفاوت از ارزش اسمی به فروش خواهد رفت. چنانچه نرخ بازار سود تضمین شده اوراق مشارکت، بالاتر از نرخ قراردادی باشد، اوراق مشارکت به مبلغی پایین‌تر از ارزش اسمی به فروش می‌رسد و اصطلاحاً گفته می‌شود: **اوراق مشارکت به کسر به فروش رفته است**. تفاوت ارزش اسمی و قیمت فروش اوراق را **کسر اوراق مشارکت** می‌نامند. فروش اوراق مشارکت به کسر باعث می‌شود، هزینه واقعی سود تضمین شده

که شرکت متحمل می‌شود، بیش‌تر از مبلغی باشد که تحت این عنوان می‌پردازد. به طور معکوس، اگر نرخ سود تضمین شده بازار، پایین‌تر از نرخ قراردادی اوراق باشد، سرمایه‌گذاران حاضرند، بابت خرید اوراق مبلغی بیش‌تر از ارزش اسمی بپردازند که در این حالت گفته می‌شود **اوراق مشارکت به صرف به فروش رفته است**. تفاوت ارزش اسمی اوراق و بهای فروش اوراق را **صرف اوراق مشارکت** می‌نامند. صرف اوراق باعث می‌شود، هزینه واقعی سود تضمین شده که شرکت متحمل می‌شود، کمتر از مبلغی باشد که تحت این عنوان می‌پردازد. تصویر ۶-۸ این روابط را نشان می‌دهد.

تصویر ۶-۸ روابط بین نرخ سود تضمین شده و قیمت اوراق مشارکت

انتشار اوراق به ارزش اسمی

فرض کنید در ابتدای فروردین سال ۱۳۹۱، **شرکت سهامی قدس**، اوراق مشارکت ۵ ساله‌ای را با ارزش اسمی ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال و با نرخ سود تضمین شده ۱۰

درصد، منتشر کرده است. سود تضمین شده این اوراق در تاریخ‌های ۲۹ اسفند هر سال پرداخت خواهد شد. نرخ سود تضمین شده بازار برای این اوراق ۱۰ درصد است. آرتیکل ثبت انتشار اوراق به صورت زیر است:

۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد و بانک
		اوراق مشارکت پرداختنی
		(ثبت انتشار اوراق مشارکت به ارزش اسمی)

از آنجا که نرخ سود تضمین شده اوراق با ارزش بازار برابر است، اوراق به ارزش اسمی منتشر شده است.

در انتهای سال، شرکت سهامی قدس، سود تضمین شده اوراق را محاسبه و پرداخت می کند. نحوه محاسبه سود اوراق مشابه محاسبه سود تضمین شده اسناد پرداختی کوتاه مدت است.

شرکت سهامی قدس، اوراق مشارکت پرداختی را در بخش بدهی های بلندمدت ترازنامه خود گزارش می کند. زیرا تاریخ سررسید این اوراق طولانی تر از یک سال مالی است.

نرخ سود تضمین شده × مدت زمان × ارزش اسمی اوراق = سود تضمین شده اوراق مشارکت

$$100,000,000 \times \frac{12}{12} \times \frac{10}{100} = 10,000,000 \text{ ریال}$$

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت نقد و بانک (ثبت پرداخت سود تضمین شده اوراق)	۲۹ اسفند
------------	------------	--	----------

هزینه سود تضمین شده اوراق، بدهکار و به حساب سود تضمین شده پرداختی بستانکار می شود. برای مثال، اگر شرکت سهامی قدس، سود تضمین شده را در ابتدای هر سال پرداخت کند، در پایان سال، هزینه سود تضمین شده به وقوع پیوسته را شناسایی خواهد کرد.

هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت، در بخش سایر هزینه ها و زیان های غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش می شود. اگر تاریخ پرداخت سود تضمین شده پس از پایان سال مالی باشد، در انتهای سال مالی، هزینه سود تضمین شده اوراق شناسایی شده و به حساب

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت سود تضمین شده پرداختی (ثبت شناسایی سود تضمین شده معوق)	۲۹ اسفند
------------	------------	---	----------

سال بعد، شرکت قدس با پرداخت سود تضمین شده، این بدهی را تسویه خواهد کرد.

حساب سود تضمین شده پرداختی در بخش بدهی های جاری ترازنامه گزارش می شود. در ابتدای

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	سود تضمین شده پرداختی نقد و بانک (ثبت شناسایی سود تضمین شده معوق)	۱ فروردین
------------	------------	---	-----------

۱۰ درصد خود را به بهای ۹۲,۶۳۹,۰۰۰ ریال (۹۲/۶۳۹ درصد) ارزش اسمی به فروش رسانید. سود تضمین شده اوراق در پایان اسفندماه پرداخت خواهد شد. ثبت انتشار اوراق به صورت زیر است:

حسابداری انتشار اوراق مشارکت به کسر

برای تشریح انتشار اوراق مشارکت به کسر فرض کنید در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۱، شرکت سهامی قدس ۱۰۰ میلیون ریال اوراق مشارکت ۵ ساله با نرخ سود تضمین شده قراردادی

۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۲,۶۳۹,۰۰۰	وجه نقد و بانک	۱ فروردین
	۷,۳۶۱,۰۰۰	کسر اوراق مشارکت	
		اوراق مشارکت پرداختنی	
		(ثبت انتشار اوراق مشارکت به کسر)	

در ترازنامه از مشارکت پرداختنی کسر می‌شود تا ارزش دفتری اوراق مشارکت تعیین شود.

مانده بدهکار کسر اوراق مشارکت یک دارایی نیست. کسر اوراق مشارکت یک حساب کاهنده اوراق مشارکت پرداختنی است. مانده کسر اوراق

شرکت سهامی قدس	
ترازنامه (ناقص)	
	بدهی‌های بلند مدت
۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	اوراق مشارکت پرداختنی
۹۲,۶۳۹,۰۰۰	کسر اوراق مشارکت
(۷,۳۶۱,۰۰۰)	

تصویر ۷-۸ نحوه ارائه اوراق مشارکت منتشر شده به کسر در ترازنامه

سررسید نیز، کل ارزش اسمی اوراق را نیز پرداخت کند. از آنجا که در تاریخ انتشار اوراق، مبلغ دریافتی، کم‌تر از ارزش اسمی است، کسر اوراق، هزینه اضافی این اوراق است. کل هزینه سود تضمین شده اوراق منتشر شده توسط شرکت قدس برابر با ۵۷,۳۶۱,۰۰۰ ریال است که به صورت زیر محاسبه می‌شود:

در زمان انتشار، ارزش دفتری اوراق مشارکت با قیمت بازار اوراق برابر است.

همان‌گونه که قبلاً بیان شد، انتشار اوراق به کسر باعث می‌شود کل هزینه سود تضمین شده شرکت، از مبلغی که تحت عنوان سود تضمین شده پرداخت می‌شود، بیش‌تر باشد. شرکت صادرکننده اوراق باید علاوه بر پرداخت سود تضمین شده در هر دوره، در تاریخ

اوراق منتشر شده به کسر	
	سود تضمین شده پرداختنی سالانه
۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	$(100,000,000 \times 10\% \times \frac{12}{12} \times 5)$
۷,۳۶۱,۰۰۰ ریال	اضافه می‌شود کسر اوراق مشارکت (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۹۲,۶۳۹,۰۰۰)
۵۷,۳۶۱,۰۰۰ ریال	کل هزینه سود تضمین شده

تصویر ۸-۸ کل هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت منتشر شده به کسر

کل هزینه سود تضمین شده این اوراق را می‌توان به صورت زیر نیز محاسبه کرد:

اوراق مشارکت منتشر شده به کسر

اصل اوراق مشارکت در سررسید	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
سود تضمین شده پرداختنی (۵×۱۰,۰۰۰,۰۰۰)	<u>۵۰,۰۰۰,۰۰۰</u>
کل وجه نقد پرداختنی به دارنده اوراق	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰
وجه نقد دریافتی از دارنده اوراق	<u>(۹۲,۶۳۹,۰۰۰)</u>
کل هزینه سود تضمین شده	<u>۵۷,۳۶۱,۰۰۰</u>

تصویر ۹-۸ کل هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت منتشر شده به کسر

انتشار اوراق مشارکت به صرف

اوراق مشارکت فوق را به نرخ ۱۰۸/۱۱۱ درصد

ارزش اسمی منتشر کرده است. آرتیکل ثبت این اوراق به صورت زیر است:

برای تشریح نحوه حسابداری انتشار اوراق مشارکت منتشر شده به صرف، فرض کنید شرکت سهامی قدس

وجه نقد و بانک	۱۰۸,۱۱۱,۰۰۰
اوراق مشارکت پرداختنی	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
اوراق مشارکت	۸,۱۱۱,۰۰۰
۱ فروردین	(ثبت انتشار اوراق مشارکت به صرف)

ارزش دفتری اوراق به دست آید. در تاریخ انتشار ارزش دفتری و ارزش بازار اوراق مشارکت مساوی است.

مانده حساب صرف اوراق در ترازنامه به مانده حساب اوراق مشارکت پرداختنی افزوده می شود تا

شرکت سهامی قدس	ترازنامه (ناقص)
بدهی های بلند مدت	
اوراق مشارکت پرداختنی	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
افزافه می شود: صرف اوراق	<u>۸,۱۱۱,۰۰۰</u>
	۱۰۸,۱۱۱,۰۰۰

تصویر ۱۰-۸ نحوه ارائه اوراق مشارکت منتشر شده به صرف در ترازنامه

در تاریخ انتشار مبلغی بیش تر از ارزش اسمی اوراق که در سررسید باید بپردازد دریافت کرده است. کل هزینه استقراض شرکت قدس در این مثال ۴۱,۸۸۹,۰۰۰ ریال است که به صورت زیر محاسبه می شود:

فروش اوراق مشارکت به صرف باعث می شود کل هزینه سود تضمین شده ای که منتشر کننده بابت این اوراق متحمل می شود از مبلغ پرداختنی بابت هزینه سود تضمین شده اوراق کم تر باشد. زیرا ناشر اوراق،

انتشار اوراق به صرف	
سودهای تضمین شده پرداخت شده	(۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ × ۱۰٪ × ۵)
ریال ۵۰,۰۰۰,۰۰۰	
کسر می شود: صرف اوراق	
۸,۱۱۱,۰۰۰	
ریال <u>۴۱,۸۸۹,۰۰۰</u>	

تصویر ۱۱-۸ کل هزینه سود تضمین شده اوراق مشارکت منتشر شده به صرف

حسابداري بازخريد اوراق مشاركت در

سررسيد

صرف نظر از قيمت انتشار اوراق مشاركت، در تاريخ سررسيد، ارزش دفتری اوراق با ارزش اسمی آن مساوی خواهد بود. هم‌چنين شرکت منتشرکننده

ملزم است ارزش اسمی اوراق را در تاريخ سررسيد به دارنده اوراق پرداخت نمايد. شرکت سهامی قدس در پايان سال ۱۳۹۶ با استفاده از آرتيکل زیر بازخريد اوراق مشاركت را در دفاتر خود ثبت می‌کند.

۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	اوراق مشاركت پرداختنی	۲۹ اسفند
		وجه نقد و بانک	(ثبت بازخريد اوراق)

خارج شود؛ ۲) پرداخت وجه نقد ثبت شود؛ ۳) سود يا زیان غیر عملیاتی بازخريد اوراق مشاركت شناسایی شود. برای مثال فرض کنید، شرکت سهامی قدس قصد دارد اوراق مشاركت منتشر شده به صرف خود را در ابتدای سال چهارم با نرخ ۱۰۳ درصد ارزش اسمی بازخريد کند. هم‌چنين فرض کنید ارزش دفتری این اوراق در تاريخ بازخريد ۱۰۱,۶۲۳,۰۰۰ ریال است. شرکت قدس از طریق آرتيکل زیر بازخريد اوراق مشاركت را در دفاتر خود ثبت می‌کند.

توجه داشته باشید که در تاريخ سررسيد مانده صرف يا کسر اوراق مشاركت، صفر است.

بازخريد اوراق مشاركت قبل از سررسيد

اوراق مشاركت ممکن است قبل از سررسيد نیز بازخريد شوند. بازخريد اوراق مشاركت قبل از سررسيد ممکن است به دلایلی مانند انصراف دارنده اوراق، نوسانات نرخ بازار سود تضمین شده و غیره صورت گیرد. هنگامی که اوراق مشاركت قبل از سررسيد بازخريد می‌شود، از نظر حسابداري باید اقدامات زیر صورت گیرد: ۱) حساب‌های مربوط به اوراق مشاركت از دفاتر

۱۰۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	اوراق مشاركت پرداختنی	۱ فروردین
	۱,۶۲۳,۰۰۰	صرف اوراق مشاركت پرداختنی	
	۱,۳۷۷,۰۰۰	زیان بازخريد اوراق مشاركت	
		نقد و بانک	
		(ثبت بازخريد اوراق به نرخ ۱۰۳ درصد)	

و ۱۰۱,۶۲۳,۰۰۰ ریال ارزش دفتری اوراق مشاركت در تاريخ بازخريد.

زیان ۱,۳۷۷,۰۰۰ ریالی بازخريد اوراق، عبارت است از تفاوت بین ۱۰۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال وجه نقد پرداختنی

هدف مطالعه ۷

حسابداری تسهیلات و اسناد

سایر بدهی های بلندمدت متداول عبارتند از: وام پرداختنی بلندمدت، (تسهیلات) پرداختنی بلندمدت، اسناد پرداختنی بلندمدت و بدهی های مربوط به اجاره ها، از جمله اجاره به شرط تملیک. اصول اندازه گیری، شناسایی و پرداخت سود تضمین شده این بدهی های بلندمدت شباهت های زیادی به اوراق مشارکت دارد. در اندازه تمامی این بدهی ها، ارزش زمانی پول، اصلی اساسی است که مورد توجه قرار می گیرد.

تسهیلات پرداختنی بلندمدت

تسهیلات مالی بلندمدت، وام های بلندمدتی است که معمولاً شرکت ها از بانک دریافت می کنند. نرخ سود تضمین شده تسهیلات ثابت است. نرخ ثابت سود تضمین شده به این معنی است که با نوسانات نرخ بهره در بازار، نرخ سود تضمین شده تسهیلات در کل دوره وام ثابت باقی می ماند. معمولاً تسهیلات بانکی به نحوی است که در اغلب موارد، وام گیرنده باید در فواصل زمانی معینی، بخشی از وام دریافتی را به همراه

سود تضمین شده بازپرداخت کند. بنابراین، اقساط وام از دو بخش تشکیل شده است: (۱) سود تضمین شده و (۲) بخشی از اصل وام. در حالی که مبلغ تمامی اقساط، یک وام ثابت است، سود تضمین شده در هر قسط، کاهش می یابد و در مقابل، مبلغ بازپرداخت اصل وام افزایش می یابد. زیرا با پرداخت هر قسط، مبلغ پرداخت نشده اصل وام کاهش می یابد. بنابراین سود تضمین شده در قسط بعدی کمتر خواهد شد.

شرکت ها، وام های دریافتی را به ارزش اسمی در دفاتر خود ثبت می کنند. پس از آن با پرداخت اقساط وام، در دفاتر خود، آرتیکل هایی برای ثبت تسویه بخشی از وام، وارد می کنند. برای مثال، فرض کنید که شرکت قدس وام ۲۰ ساله ای به مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال با نرخ سود تضمین شده ۱۲ درصد را در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۰ دریافت کرده است. اقساط این وام هر شش ماه یکبار به مبلغ ۳۳،۲۳۱،۰۰۰ ریال است. جدول پرداخت اقساط این وام برای دو سال نخست به صورت زیر است:

دوره شش ماهه سود تضمین شده	(الف) پرداخت نقدی	(ب) هزینه سود تضمین شده: (د) × ۶ درصد	(ج) کاهش اصل وام (ب)-(الف)	(د) مانده اصل (د)-(ج)
۱۳۹۰/۱۲/۲۹	۳۳،۲۳۱،۰۰۰	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۳،۲۳۱،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۳۹۱/۶/۳۱	۳۳،۲۳۱،۰۰۰	۲۹،۸۰۶،۰۰۰	۳،۴۲۵،۰۰۰	۴۹۶،۵۷۴،۰۰۰
۱۳۹۱/۱۲/۲۹	۳۳،۲۳۱،۰۰۰	۲۹،۶۰۱،۰۰۰	۳،۶۳۰،۰۰۰	۴۹۳،۳۴۴،۰۰۰
۱۳۹۲/۶/۳۱	۳۳،۲۳۱،۰۰۰	۲۹،۳۸۳،۰۰۰	۳،۸۴۸،۰۰۰	۴۸۹،۵۰۴،۰۰۰
۱۳۹۲/۱۲/۲۹	۳۳،۲۳۱،۰۰۰			۴۸۵،۲۶۶،۰۰۰

تصویر ۱۲-۸ جدول محاسبه اقساط

شرکت قدس دریافت وام و بازپرداخت اقساط آن را به صورت زیر در دفاتر خود ثبت می کند:

۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	نقد و بانک	۱۳۹۰
		تسهیلات پرداختی بلندمدت	۲۹ اسفند
		(ثبت دریافت تسهیلات بانکی)	

۳۳,۲۳۱,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سود تضمین شده	۱۳۹۱
	۳,۲۳۱,۰۰۰	تسهیلات پرداختی بلندمدت	۳۱ شهریور
		نقد و بانک	
		(ثبت پرداخت قسط اول تسهیلات)	

شبهات بسیار زیادی به اسناد پرداختی کوتاه مدت دارد. با این تفاوت که سررسید این اسناد، برای دوره‌ای طولانی‌تر از یک سال پس از تاریخ ترازنامه است. با توجه به دوره بلندمدت این اسناد، طبیعی است که این اسناد، دربردارنده سود تضمین شده باشند. برای تشریح نحوه حسابداری اسناد پرداختی بلندمدت، فرض کنید شرکت سهامی قدس در تاریخ ۱۳۹۰/۱/۱ ماشین‌آلاتی را به ارزش ۱۰۰ میلیون ریال در ازای صدور سفته‌ای دو ساله بدون سود تضمین شده، خریداری کرد. مبلغ این سفته ۱۲۱ میلیون ریال و نرخ سود تضمین شده ضمنی ۱۰ درصد است. شرکت سهامی قدس خرید این دارایی را به صورت زیر در دفاتر خود ثبت می‌کند.

اقساطی که قرار است در دوره مالی بعد پرداخت شود، در تاریخ ترازنامه در بخش بدهی‌های جاری شرکت گزارش خواهد شد. بنابراین در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۱، کل بدهی شرکت بابت این تسهیلات ۴۹۳,۳۴۴,۰۰۰ ریال است که از این مقدار، مبلغ ۷,۴۷۸,۰۰۰ ریال (۳,۶۳۰,۰۰۰+۳,۸۴۸,۰۰۰) آن در بخش بدهی‌های جاری و ۴۸۵,۸۶۶,۰۰۰ ریال (۴۹۳,۳۴۴,۰۰۰-۷,۴۷۸,۰۰۰) آن در بخش بدهی‌های بلندمدت گزارش می‌شود.

اسناد پرداختی بلند مدت

اسناد پرداختی بلندمدت، بدهی‌های بلندمدتی است که به پشتوانه آن یک سند بدهی (چک یا سفته) به بستانکار ارائه شده است. اسناد پرداختی بلندمدت،

۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ماشین‌آلات و تجهیزات	۱ فروردین
	۲۱,۰۰۰,۰۰۰	کسر اسناد پرداختی بلندمدت	
		اسناد پرداختی بلندمدت	
		(ثبت خرید ماشین‌آلات از طریق صدور اسناد پرداختی)	

پرداختی بلندمدت کسر می‌شود تا ارزش دفتری

کسر اسناد پرداختی، در ترازنامه از حساب اسناد

اسناد به دست آید. در پایان سال ۱۳۹۰، شرکت اسناد پرداختنی بلندمدت را شناسایی می‌کند: قدس، بخش تحقق یافته هزینه سود تضمین شده

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سود تضمین شده*	۱۳۹۰
		کسر اسناد پرداختنی بلندمدت	۲۹ اسفند
		(ثابت شناسایی هزینه سود تضمین شده)	

$$\begin{aligned} \text{مدت زمان} \times \text{نرخ سود تضمین شده} \times \text{ارزش دفتری اسناد پرداختنی} &= \text{هزینه سود تضمین شده} * \\ \text{بلند مدت در ابتدای دوره} & \\ = (121,000,000 - 21,000,000) \times 10\% \times \frac{12}{12} &= 10,000,000 \end{aligned}$$

اسناد پرداختنی تجاری بلندمدت		کسر اسناد پرداختنی تجاری	
مانده ۱ فروردین	۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	مانده ۱ فروردین	۲۱,۰۰۰,۰۰۰
مانده ۲۹ اسفند	۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	مانده ۲۹ اسفند	۱۱,۰۰۰,۰۰۰

تصویر ۱۳-۸ اسناد پرداختنی بلندمدت

در سررسید (۲۹ اسفند ۱۳۹۱)، شرکت قدس از طریق آرتیکل زیر، تسویه اسناد پرداختنی بلندمدت را ثبت می‌کند:

۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سود تضمین شده*	۱۳۹۰
۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	اسناد پرداختنی بلندمدت	۲۹ اسفند
		کسر اسناد پرداختنی بلندمدت	
		نقد و بانک	
		(ثابت شناسایی هزینه سود تضمین شده و پرداخت اسناد پرداختنی)	

$$\begin{aligned} \text{مدت زمان} \times \text{نرخ سود تضمین شده} \times \text{ارزش دفتری اسناد پرداختنی} &= \text{هزینه سود تضمین شده} * \\ \text{بلند مدت در ابتدای دوره} & \\ = (121,000,000 - 11,000,000) \times 10\% \times \frac{12}{12} &= 11,000,000 \end{aligned}$$

هدف مطالعه ۸

نحوه ارائه بدهی های بلندمدت را در ترازنامه تشریح کنید.

شرکت ها بدهی های بلندمدت خود را در ترازنامه، در بخشی جداگانه، پس از بدهی های جاری گزارش می کنند. نحوه ارائه بدهی های بلندمدت در تصویر ۸-۱۴ نمایش داده شده است. شرکت ها می توانند اطلاعات تفصیلی

مربوط به بدهی های بلندمدت را در یادداشت های همراه صورت های مالی افشا کنند این اطلاعات تفصیلی مواردی از جمله نرخ سود تضمین شده، تاریخ سر رسید، قابلیت تبدیل بدهی ها به سهام عادی و دارایی های در گرو بدهی های بلندمدت، را در برمی گیرد.

شرکت سهامی قدس ترازنامه (ناقص)		بدهی های بلند مدت
	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	اوراق مشارکت پرداختنی ۱۰ درصد
۹۲,۰۰۰,۰۰۰	(۸,۰۰۰,۰۰۰)	کسر می شود: کسر اوراق مشارکت پرداختنی
۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰		تسهیلات مالی دریافتی بلندمدت
	۱۲۱,۰۰۰,۰۰۰	اسناد پرداختنی بلندمدت
۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	کسر می شود: کسر اسناد پرداختنی بلندمدت
۷۰۲,۰۰۰,۰۰۰		کل بدهی های بلندمدت

تصویر ۸-۱۴ نحوه ارائه بدهی های بلندمدت در ترازنامه

سوالات خودآزمایی

- دوره زمانی برای طبقه بندی یک بدهی به عنوان جاری یک سال یا یک چرخه عملیاتی است هر کدام که:
  - الف. طولانی تر باشد.
  - ب. کوتاه تر باشد.
  - ج. محتمل تر باشد.
  - د. امکان پذیر باشد.
- برای آن که یک بدهی به عنوان بدهی جاری طبقه بندی شود باید انتظار رود چگونه پرداخت شود؟
  - الف. از طریق دارایی های جاری پرداخت شود.
  - ب. از طریق ایجاد بدهی های جاری پرداخت شود.
  - ج. ظرف ۲ سال پرداخت شود.
  - د. موارد الف و ب

۳ شرکت مهتاب در تاریخ ۱ آذر ۱۳۹۱ مبلغ ۸۸,۵۰۰,۰۰۰ ریال از بانک سپه وام دریافت کرد و در ازای آن سفته‌ای یک‌ساله به مبلغ ۸۸,۵۰۰,۰۰۰ ریال و سود تضمین شده ۱۲ درصد صادر کرد. در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۱، چه مقدار هزینه سود تضمین شده به وقوع پیوسته است؟

الف. ۲,۶۵۵,۰۰۰ ریال

ب. ۳,۵۴۰,۰۰۰ ریال

ج. ۴,۴۲۵,۰۰۰ ریال

د. ۱۰,۶۲۰,۰۰۰ ریال

۴ شرکت مهیا در تاریخ ۱ اسفند در ازای صدور سفته‌ای ۶ ماهه با نرخ سود تضمین شده ۱۲ درصد، وامی دریافت کرده است. در تاریخ ۲۹ اسفند:

الف. هیچ‌یک از اسناد پرداختنی و سود تضمین شده پرداختنی بدهی جاری نیست.

ب. فقط اسناد پرداختنی بدهی جاری است.

ج. فقط سود تضمین شده پرداختنی بدهی جاری است.

د. هر دوی اسناد پرداختنی و سود تضمین شده پرداختنی جاری هستند.

۵ شرکت بیگی ۴,۵۱۵,۰۰۰ ریال، بابت فروش از مشتریان دریافت کرده است. اگر مالیات و عوارض بر ارزش افزوده ۵ درصد باشد، درآمد فروش به چه مبلغی بستانکار می‌شود؟

الف. ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال

ب. ۴,۳۰۰,۰۰۰ ریال

ج. ۴,۲۸۹,۲۵۰ ریال

د. هیچ‌یک از موارد

۶ شرکت بیمه البرز مبلغ ۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت یک قرارداد بیمه یک‌ساله در تاریخ ۱ تیر پیش دریافت کرده است. این شرکت در تاریخ ۲۹ اسفند چه مبلغی از پیش دریافت بیمه را به عنوان بدهی جاری گزارش خواهد کرد؟

الف. صفر

ب. ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال

ج. ۱۳,۵۰۰,۰۰۰ ریال

د. ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۷ نرخ سود تضمین شده بازار:

الف. نرخ قراردادی سود تضمین شده است که برای مبلغ وجه پرداختنی به قرض دهنده استفاده می‌شود.

- ب. نرخ درج شده بر روی گواهی اوراق مشارکت است.
- ج. نرخ بازدهی است که سرمایه‌گذار در اوراق مشارکت مطالبه می‌کند.
- د. بیش از یکی از موارد بالا صحیح است.

۸ شرکت کارون اوراق مشارکت ۱۰ ساله‌ای به ارزش اسمی ۲۰۰ میلیون ریال منتشر کرده است. اگر اوراق به صرف منتشر شود، نشان می‌دهد که :

- الف. نرخ اسمی سود تضمین شده بیش از نرخ سود تضمین شده در بازار است.
- ب. نرخ سود تضمین شده بازار بیش از نرخ اسمی سود تضمین شده است.
- ج. نرخ اسمی سود تضمین شده و نرخ سود تضمین شده بازار برابر می‌باشد.
- د. رابطه‌ای بین این دو نوع نرخ سود تضمین شده وجود ندارد.

۹ شرکت سپیده اوراق مشارکتی منتشر کرده است که سود تضمین شده را در تاریخ‌های ۱ مهر و ۱ فروردین پرداخت خواهد کرد. در تاریخ ۲۹ اسفند، آرتیکل ثبت سود تضمین شده به وقوع پیوسته اوراق کدام است:

- الف. بدهکار شدن سود تضمین شده پرداختنی
- ب. بستانکار شدن وجه نقد و بانک
- ج. بستانکار شدن هزینه سود تضمین شده
- د. بستانکار شدن سود تضمین شده پرداختنی

۱۰ شرکت قهرمان قصد دارد مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال اوراق مشارکت منتشر شده خود را با نرخ ۱۰۵ درصد بازخريد کند. در تاریخ بازخريد ارزش دفتری اوراق ۱۰۳/۴۷۵ میلیون ریال است. آرتیکل ثبت بازخريد اوراق مشارکت شامل کدام یک از موارد زیر است؟

- الف. ۳/۷۴۵ میلیون ریال به بستانکار حساب زیان بازخريد اوراق
- ب. ۳/۷۴۵ میلیون ریال به بدهکار صرف اوراق مشارکت پرداختنی
- ج. ۱/۲۲۵ میلیون ریال به بستانکار سود بازخريد اوراق
- د. ۵ میلیون ریال به بدهکار صرف اوراق مشارکت پرداختنی

۱۱ شرکت امید اوراق مشارکت ۲۰ ساله‌ای در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۱ منتشر کرده است. در ۲۹ اسفند ۱۳۹۱، مانده پرداخت نشده اصل اوراق تحت چه سرفصل گزارش می‌شود؟

- الف. بدهی‌های جاری
- ب. بدهی‌های بلندمدت
- ج. بخشی در بدهی‌های جاری و بخشی در بدهی‌های بلندمدت
- د. سود تضمین شده پرداختنی

۱۲ شرکت گلستانی وام سه ساله‌ای به مبلغ ۴۹۷,۰۰۰ ریال با نرخ سود تضمین شده ۱۰ درصد دریافت کرده است. این وام در سه قسط ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بازپرداخت خواهد شد که اقساط آن در پایان سال پرداخت می‌شوند. در سال دوم شرکت گلستانی چه مبلغی بابت هزینه سود تضمین شده وام شناسایی خواهد کرد؟

الف. ۱۶,۵۶۷ ریال

ب. ۴۹,۷۰۰ ریال

ج. ۳۴,۶۷۰ ریال

د. ۳۴۶,۷۰۰ ریال

تمرین‌ها

ت ۱-۸ شرکت ساعدی در تاریخ ۲۹ اسفند تعهدات زیر را برعهده دارد: الف) مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال اسناد پرداختنی به سررسید ۲ سال دیگر، ب) اوراق مشارکت ۱۰ ساله پرداختنی به مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال که هر ساله ۳۰,۰۰۰ ریال آن بازپرداخت خواهد شد. ج) ۱۵۰,۰۰۰ ریال سود پرداختنی اوراق مشارکت د) ۶۰,۰۰۰ ریال حساب‌های پرداختنی. با فرض آن‌که چرخه عملیاتی این شرکت کم‌تر از یک‌سال باشد، برای هر یک از تعهدات فوق نشان دهید که باید به عنوان بدهی جاری طبقه‌بندی شود یا بدهی بلندمدت؟

ت ۲-۸ شرکت یاس در تاریخ ۱ آذر در ازای صدور سفته یک ساله‌ای با نرخ سود تضمین شده ۱۰ درصد، مبلغ ۸۰ میلیون ریال وام از بانک دریافت کرده است. الف) آرتیکل ثبت دریافت وام را ارائه کنید. ب) آرتیکل ثبت سود تضمین شده به وقوع پیوسته وام را در تاریخ ۲۹ اسفند ارائه کنید.

ت ۳-۸ شرکت آذرخش در زمان فروش، درآمد فروش را از مالیات و عوارض بر ارزش افزوده، تفکیک نمی‌کند. در تاریخ ۱۶ خرداد، کل مبالغ دریافتی بابت فروش مبلغ ۱۵,۵۴۰ میلیون ریال است. با فرض ۳ درصد نرخ مالیات و عوارض بر ارزش افزوده، آرتیکل شناسایی درآمد فروش و مالیات و عوارض بر ارزش افزوده پرداختنی را ارائه کنید.

ت ۴-۸ مجموعه ورزشی انقلاب ۴۰۰۰ بلیت تماشای ۱۲ مسابقه بعدی لیگ بسکتبال را به بهای هر بلیت ۷۱۰۰۰ ریال به فروش رسانده است. آرتیکل‌های الف) فروش بلیت‌ها و ب) درآمد تحقق یافته پس از انجام اولین بازی را ارائه کنید.

ت ۵-۸ شرکت ملایری در حال بررسی دو راه تأمین مالی خرید دارایی‌های ثابتی به ارزش ۲ میلیارد ریال است. الف) انتشار ۲۰۰,۰۰۰ سهم عادی به ارزش هر سهم ۱۰۰,۰۰۰ ریال ب) انتشار ۲ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۸ درصدی به ارزش اسمی

جدول زیر را کامل کنید.

انتشار اوراق	انتشار سهام	
۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	سود قبل از کسر بهره و مالیات
؟	؟	کسر می شود: هزینه بهره اوراق
؟	؟	سود قبل از کسر مالیات
؟	؟	نرخ مالیات بر درآمد (۳۰ درصد)
؟	؟	سود خالص
؟	۵۰۰,۰۰۰	تعداد سهام منتشر شده
؟	؟	سود هر سهم

ت ۶-۸ شرکت پرمیت ۳ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۵ ساله با نرخ سود تضمین شده ۸ درصد در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۰ به نرخ ۱۰۰ درصد ارزش اسمی منتشر کرد.

الف) آرتیکل ثبت انتشار اوراق مشارکت فوق را ارائه دهید.

ب) آرتیکل ثبت پرداخت اولین سود تضمین شده اوراق را در ۱ مهر ارائه دهید (سود تضمین شده هر ۶ ماه یک بار پرداخت می شود).

ج) آرتیکل تعدیلی ثبت سود تضمین شده به وقوع پیوسته اوراق را در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۱ ارائه کنید.

ت ۷-۸ شرکت نان رضوی در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۱، ۲ میلیون ریال اوراق مشارکتی ۱۰ ساله ای را با نرخ سود تضمین شده ۸ درصد به قیمت ۹۷٪ منتشر کرد. سود تضمین شده اوراق در ۱ مهر و ۱ فروردین پرداخته می شود.

الف) آرتیکل ثبت انتشار اوراق مشارکت اوراق را در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۱ ارائه کنید.

ب) فرض کنید اوراق به قیمت ۱۰۴ درصد به فروش رفته است. آرتیکل فروش اوراق را ارائه کنید.

ت ۸-۸ ترازنامه شرکت لرستانی در تاریخ ۱ مهر ۱۳۹۰ اطلاعات زیر را نشان می دهد:

بدهی های بلند مدت

۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

اوراق مشارکت پرداختنی

۶۰,۰۰۰,۰۰۰

کسر می شود: کسر اوراق مشارکت

۹۴۰,۰۰۰,۰۰۰

شرکت قصد دارد اوراق را با نرخ ۱۰۱ درصد باز خرید کند. آرتیکل باز خرید اوراق را ارائه کنید.

م ۱-۸ در ۱ فروردین ۱۳۹۱، دفتر کل شرکت سرخس، حساب‌های بدهی زیر را نشان می‌دهد:

حساب‌های پرداختی ۵۲,۰۰۰,۰۰۰

مالیات بر ارزش افزوده پرداختی ۷,۷۰۰,۰۰۰

پیش دریافت درآمد خدمات ۱۶,۰۰۰,۰۰۰

در طی فروردین ماه رویدادهای مالی منتخب زیر رخ داده است:

۵ فروردین فروش کالا به صورت نقدی جمعا ۲۲,۶۸۰ هزار ریال شامل ۳ درصد مالیات بر ارزش افزوده.

۱۲ فروردین ارائه خدمات به ارزش ۱۰ میلیون ریال که وجه آن قبلاً دریافت شده بود.

۱۴ فروردین پرداخت مالیات بر ارزش افزوده پرداختی سال ۱۳۹۰.

۲۰ فروردین فروش ۸۰۰ واحد کالای جدید به قیمت هر واحد ۵۰۰,۰۰۰ ریال به علاوه ۳ درصد مالیات بر ارزش افزوده.

۲۱ فروردین دریافت ۱۸ میلیون ریال وام از بانک در ازای صدور سفته سه ماهه‌ای با نرخ سود ۸ درصد.

خواسته‌ها:

الف. ثبت معاملات فروردین

ب. ثبت آرتیکل تعدیلی به تاریخ ۳۱ فروردین در رابطه با انتشار اسناد پرداختی.

ج. بخش بدهی‌های جاری ترانزنامه شرکت سرخس را تهیه کنید.

م ۲-۸ در ادامه برخی معاملات منتخب شرکت تداعی ارائه شده است. این شرکت صورت‌های مالی خود را هر

سه ماه یکبار تهیه می‌کند.

۲ فروردین خرید کالا به صورت نسیه به ارزش ۳۰ میلیون ریال با شرط (۲/۱۰، ۳۰/ن) ۱ اردیبهشت صدور سفته

۲ ماهه‌ای با نرخ سود تضمین شده ۹ درصد در ازای خرید انجام شده در تاریخ ۲ فروردین.

۳۱ خرداد به وقوع پیوستن سود تضمین شده سفته ۲ ماهه.

۱ تیر پرداخت اصل و سود تضمین شده سفته پرداختی.

۱ مهر خرید تجهیزاتی با پرداخت ۱۱ میلیون وجه نقد و سفته ۳ ماهه‌ای به مبلغ ۴۰ میلیون ریال و نرخ سود ۱۰ درصد.

۳۰ آذر تحقق سود تضمین شده ۳ ماهه سفته خرید تجهیزات.

۱ دی پرداخت اصل و سود تضمین شده سفته خرید تجهیزات.

۱ اسفند دریافت وامی به مبلغ ۱۵ میلیون ریال در ازای صدور سفته‌ای ۳ ماهه با نرخ سود ۸ درصد.

۲۹ اسفند شناسایی هزینه سود تضمین شده وام بانکی.

خواسته‌ها

الف. ارائه آرتیکل‌های ثبت رویدادهای فوق

ب. انتقال آرتیکل‌ها به دفتر کل

ج. حصه بخش بدهی های جاری ترازنامه در ۳۱ خرداد و ۲۹ اسفند
د. محاسبه کل هزینه سود تضمین شده سال

م ۳-۸ در ۱ فروردین ۱۳۹۰ شرکت مرادی، ۲ میلیارد ریال، اوراق مشارکت ۵ ساله ای با نرخ سود تضمین شده ۹ درصد به ارزش اسمی منتشر کرد. سود تضمین شده اوراق در تاریخ ۱ مهر و ۱ فروردین پرداخت می شود.

خواسته ها

- الف. آرتیکل ثبت صدور اوراق را ارائه کنید.
ب. آرتیکل های تعدیلی سود تضمین شده معوق را در تاریخ ۲۹ اسفند ارائه کنید.
ج. نحوه ارائه اوراق را در ترازنامه به تاریخ ۲۹ اسفند را نشان دهید.
د. آرتیکل ثبت پرداخت سود تضمین شده را در تاریخ ۱ فروردین و ۱ مهر ۱۳۹۱ ارائه کنید.
ه. فرض کنید شرکت مرادی در تاریخ ۲ فروردین ۱۳۹۲، اوراق را با نرخ ۱۰۲ درصد باز خرید کند. آرتیکل مربوط را ارائه کنید.

م ۴-۸ شرکت الماسی در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۱، ۸۰۰ میلیون ریال اوراق مشارکت ۱۰ ساله ای را با نرخ سود تضمین شده ۹ درصد منتشر کرد. سود تضمین شده در ۱ فروردین و ۱ مهر پرداخت می شود. اوراق به نرخ ۱۰۵ درصد منتشر شد.

خواسته ها

- الف. انتشار اوراق را به دفتر روزنامه ثبت کنید.
ب. در ۲۹ اسفند ۱۳۹۱، مانده صرف اوراق مشارکت پرداختنی ۳۶ میلیون ریال است در تاریخ ترازنامه بدهی های مربوط به اوراق مشارکت پرداختنی به چه مبلغی است؟
ج. در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۹۲ ارزش دفتری اوراق ۸۳۲ میلیون ریال است. شرکت اوراق را به نرخ ۱۰۵ درصد باز خرید کرد. آرتیکل باز خرید اوراق را ارائه کنید.

